

UNIVERSITETS- OG HØGSKOLERÅDET

THE NORWEGIAN ASSOCIATION OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Vår dato:
11.10.06

Vår referanse:
06/73

Deres dato:
05.05.06

Deres referanse:
200603959

Saksbehandler:
Mona Majgaard

Kunnskapsdepartementet
Universitets- og høyskoleavdelingen
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Høring av NOU 2006:08 Kunnskap for fellesskapet

Vi viser til NOU 2006:08 Kunnskap for fellesskapet, sendt Universitets- og høgskolerådet (UHR) på høring ved brev av 05.05.06.

Styret for UHR har bedt Museumsutvalget utarbeide en høringsuttalelse i saken. Denne ble behandlet av UHRs styre i møte 06.10.06, og det ble gjort slikt vedtak:

Styret viser til uttalelsen fra UHRs museumsutvalg som oversendes Kunnskapsdepartementet.

Høringsuttalelsen oversendes herved til Kunnskapsdepartementet.

Vennlig hilsen

Ola Stave
generalsekretær

Mona Majgaard
seniorrådgiver

Vedlegg

NOU 2006:08: Kunnskap for fellesskapet. Universitetsmuseenes utfordringer. Høringsuttalelse fra UHR Museumsutvalget

NOU 2006:08: Kunnskap for fellesskapet. Universitetsmuseenes utfordringer er ved brev av 05.05.06 sendt på høring til Universitets- og høskolerådet med høringsrist 1. oktober. UHR har bedt museumsutvalget (UHR M) avgi en høringsuttalelse i saken. UHR M har avklart med Kunnskapsdepartementet at høringsfristen kan utsettes til etter behandlingen i UHRs styre 09.10.06.

UHR M har vedtatt å avgrense sine kommentarer til følgende overordnede og prinsipielle synspunkter og vil for øvrig vise til at universitetsmuseenes har avgitt egne høringsuttalelser til sine respektive universiteter.

UHR M har aktivt arbeidet for at det ble igangsatt en egen utredning om universitetsmuseenes rolle og hilser derfor NOU 2006:8 *Kunnskap for fellesskapet – Universitetsmuseenes utfordringer* velkommen. Utredningen reiser en rekke viktige problemstillinger, ikke minst i påvisning av behovet for at museene må få tilført økte ressurser for å kunne løse de oppgavene som forventes av disse museene. Universitetene og universitetsmuseene vil kunne dra stor nytte av utredningen og av de utfordringene som utredningen peker på. Museumsutvalget ønsker å bidra aktivt til at de foreslåtte tiltakene blir realisert.

Samlinger og samlingsforvaltning

Museumsutvalget vil peke på at ansvaret for de vitenskapelige samlingene ikke ses i basisbevilgningene i finansieringsmodellen for universitetene. Utvalget foreslår at universitetsmuseenes nasjonale samlingsansvar fremover blir synliggjort i finansieringsmodellen for universitetene. Samlingsvirksomheten ved det enkelte museum må også på sikt gi uttelling i en resultatbasert tildelingskomponent gjennom bruk av adekvate indikatorer.

Utvalget vil peke på nødvendigheten av at samlingsforvaltning og samlingsutvikling må være forskningsbasert for å holde den kvaliteten som må kreves av et universitetsmuseum. Ansvaret må derfor ivaretas av personell med forskningskompetanse.

For å kunne fortsette det viktige REVITA-arbeidet er det avgjørende at Kunnskapsdepartementet og universitetene fortsatt avsetter tilstrekkelige ressurser til sikring og bevaring av samlingene.

Museumsutvalget støtter utredningskomiteen i at digitaliseringen av de vitenskapelige samlingene må styrkes med henblikk på økt behov for tilgjengeliggjøring og synliggjøring av samlingene for forskning, miljøforvaltning og publikum. UHR M har hatt og ønsker fortsatt å ha en viktig rolle i databaseutviklingen og utviklingen av portaler tilpasset ulike brukere: studenter, forskere, forvaltere og andre.

Formidling

NOUen peker på at universitetsmuseenes samlinger og kunnskapene knyttet til disse bør ha en bedre tilgjengelighet, og at dette forutsetter en oppgradering av formidlingskapasitet og – kompetanse samt mer forskning på formidling. Komiteen mener at det er særlig to områder hvor formidlingen må bli bedre: Basisutstillinger og digital formidling.

Universitetsmuseene vil ta hovedutfordringen fra NOUen opp når det gjelder formidling, men vil samtidig peke på at formidlingen ved universitetsmuseene må være både samlings- og forskningsbasert. Etter utvalgets mening er det møtet med de originale, fysiske gjenstandene som er kjernen i museumsopplevelsen, og som gir museene deres særpreg i forhold til andre formidlingsmåter. Formidlingen bør naturligvis gjøre bruk av nye formidlingsformer, ny digital teknologi og nye pedagogiske metoder. Dette må imidlertid skje på en måte som tar vare på museenes egenart. Universitetene og universitetsmuseene har et viktig samfunnsoppdrag som tunge bidragsyttere til allmennrettet forskningsformidling. Formidlingen ved universitetsmuseene må dermed være *forskningsbasert*. Bak dette kravet ligger forståelsen av at formidlingen ved disse museene må være faglig solid, oppdatert, aktuell og basert på det fremste innenfor forskningen innen det aktuelle fagområdet.

De nye mål og resultatindikatorerne for universitetsmuseene omhandler også formidling. De dekker imidlertid ikke museenes virksomhet på en tilstrekkelig måte. UHR M mener det bør vurderes om museene skal ha egne mål og resultatindikatorer for formidling, eller om de skal tas inn i de nye formidlingsindikatorerne som skal gjelde for hele institusjonen.

Forskning

Som det framgår av ovennevnte vil museumsutvalget understreke at universitetsmuseene driver og bør drive grunnforskning med basis i egne samlinger og de sammenhenger gjenstandene inngår i. Det er avgjørende for universitetsmuseenes evne til å drive en forsvarlig og forskningsbasert samlings-, forvaltnings- og formidlingsvirksomhet at det opprettholdes en høy forskningsaktivitet med kvalitet målt etter internasjonalt anerkjente kriterier. Museumsutvalget tilslutter seg derfor også anbefalingene i NOUen om å styrke forskningsledelsen ved universitetsmuseene og styringsdialogen med universitetets ledelse. Det siste er avgjørende for at universitetsmuseet skal kunne fylle rollen som universitetets utstillings- og formidlingsarena.

Bygningsmessige forhold

I utredningens anbefalinger heter det at de kritikkverdige bevaringsforhold som er avdekket av Riksrevisjonen må bedres gjennom bl.a. en oppgradering av bygningsmessige forhold, herunder magasiner og samlinger. Det heter videre at med utgangspunkt i museenes egne Revitaprosjekter og magasinutredninger, må Kunnskapsdepartementet iverksette et arbeid med en samlet handlingsplan for å sikre universitetsmuseenes samlinger. I tillegg må det settes av midler i størrelsesorden minimum 30 millioner kr til et strakstiltak for samlinger som er truet av nedbryting. UHR Museumsutvalget støtter fullt ut utvalgets anbefalinger her.

I avsnittet i NOUen om formidling heter det at en kraftig opprustning av universitetsmuseenes *basisutstillinger* er ett av områdene som må gis økte ressurser. Museumsutvalget er enig i dette, men vil peke på at ved noen av universitetsmuseene er en kraftig rehabilitering av bygningsmassen eller nye bygninger en forutsetning for at planene om nye, gode basisutstillinger kan realiseres.

Organisering

UHR Museumsutvalget støtter mindretallet når det gjelder organisatorisk tilknytning til universitetene og er enige med mindretallet i at det er flere fordeler enn ulemper ved museenes fortsatte tilknytning til universitetene. Museumsutvalget ønsker at museene integreres sterkere i universitetets virksomhet og brukes som strategiske verktøy i universitetets forskningsformidling og samfunnskontakt.

Komiteens mindretall er bekymret for at forskningen ved museene skal svekkes ved en løsrivelse fra universitetene. UHR M slutter seg til dette mindretallets bekymring og argumentasjonen for fortsatt tilknytning til universitetene. Museumsutvalget mener at universitetsmuseenes oppgaver innenfor samlingsforvaltning, forskning og formidling løses best slik. Det er videre liten erfaring med randsonevirksomhet for denne typen institusjoner, og konsekvensene av forslaget mener utvalget heller ikke er tilfredsstillende utredet i NOUen.

Bedre samordning av den nasjonale museumspolitikken

Museumsutvalget mener at de berørte departementene bør samordne den nasjonale museumspolitikken bedre, samt at Kunnskapsdepartementet må ha en aktiv rolle her. Museene i Norge vil samlet komme bedre ut med en samordning mellom de berørte departementene.

Oppsummering

UHR Museumsutvalget vil oppsummere høringsuttalelsen med følgende:

Universitetsmuseene bør fortsatt være viktige grunnforskningsinstitusjoner innenfor universitetene. Museene kan ikke drive samlingsforvaltning og allmennrettet forskningsformidling hvis det ikke er grunnforskning ved museene.

UHR M ønsker å påta seg en aktiv rolle i implementeringen av de foreslåtte tiltakene i museumsutredningen.

Vi vedlegger til orientering en oversikt over hvilke hovedsaker utvalget har arbeidet med i sin funksjonstid.

Vedlegg

UHR M har i sin funksjonstid arbeidet med følgende hovedproblemstillinger:

Etiske retningslinjer for museumsansatte

Museumsutvalget har fått utarbeidet etiske retningslinjer for våre museumsansatte. Arbeidet ble ferdigstilt 2000. Dokumentet er ment å være retningsgivende i museumsetiske spørsmål og baserer seg på internasjonale regler.

Utvalget for utlån og avhending av materiale fra museale samlinger

Medlemmer av Museumsutvalget deltok i 1998-2000 i *Utvalget for utlån og avhending av materiale fra museale samlinger*. Utvalget leverte sin innstilling i september 2000. Museumsutvalget har fortløpende drøftet dette arbeidet som pågikk vedrørende tilrettelegging for overføring av objekter fra universitetsmuseene til lokale og regionale museer.

Museumsprosjektet

Utvalget har vært engasjert i etableringen og utviklingen av Museumsprosjektet. Gjennom Det nasjonale dokumentasjonsprosjektet (1991-1997) ble arbeidet med sikring av sentrale kulturhistoriske samlinger ved universitetene samt å lette tilgjengeligheten til dem påbegynt. I 1994 startet universitetene i fellesskap forprosjektet Universitetenes naturhistoriske dokumentasjonsprosjekt (UNADOK). Hensikten med dette prosjektet var å ivareta de naturhistoriske samlingene tilsvarende Dokumentasjonsprosjektet på det kulturhistoriske området.

I samarbeid med museumsutvalget har direktørmøtet hatt ansvar for videreføring av disse prosjektene under navnet Museumsprosjektet. Museumsprosjektet ble etablert våren 1998 som et nasjonalt samarbeidsprosjekt mellom universitetene i Norge. Målet for prosjektet var å lage felles databasesystemer for samlingene ved alle universitetsmuseene. Museumsutvalget har fulgt arbeidet med prosjektet og har arbeidet aktivt for å få en permanent drift. Dette søkes løst gjennom etablering av MUSIT, en felles organisasjon for ivaretagelse og videreutvikling av museumsdatabasene.

Høringsuttalelser

Museumsutvalget har gitt en rekke høringsuttalelser, herunder:

1. St.meld. nr. 39 (1998-99) Forskning ved et veiskille. (Forskningsmeldingen 1999)

Museumsutvalget påpekte at Forskningsmeldingen ikke omtalte forskningen ved universitetsmuseene. Det ble vist til at Museumsmeldingen (NOU 1997:6 *Museum. Mangfold, minne, møtestad*,) viste hvor dominerende universitetsmuseene er i det norske museumslandskapet, samt at de er forskningsinstitusjoner som i høy grad fremskaffer forskningsbasert kunnskap som grunnlag for forvaltningen av vår natur- og kulturarv. Forskningen med basis i museumssamlinger må, het det, integreres i en samlet nasjonal forskningsstrategi. (Dette ble merket i Komitéinnstillingen, der det bl.a. heter: "Komiteen mener at det er viktig at universitetsmuseenes spesielle situasjon får nødvendig oppmerksomhet i oppfølgingen av forskningsmeldingen, både når det gjelder arbeidsvilkår og generell plass i "kunnskapsallmenningen". Komiteen ber om at dette hensyn blir ivaretatt i det videre arbeid med ny finansieringsordning for universitetene.")

2. Forskningsmeldingen 2004

Museumsutvalget pekte i sitt innspill på museenes samfunnsmessige betydning og understreket viktigheten av at universitetsmuseene denne gang ble integrert i det nasjonale forskningsstrategiske arbeidet. Det ble vist til at universitetsmuseene er vitenskapelige museer som samlet sett har en rolle som nasjonalmuseum for Norges natur- og kulturhistorie. Universitetsmuseene er forskningsinstitusjoner med oppgave å bygge opp og forvalte vitenskapelige natur- og kulturhistoriske samlinger samt å drive forskning og forskningsformidling knyttet til samlingene. Samlingene og den dertil tilknyttede vitenskapelige kompetanse representerer en organisert kunnskapsoppbygging, og er ofte den eldste og mange ganger også eneste, dokumentasjon på et gitt område. Samlingene utgjør derved en unik kunnskapsbank. Museene har ansvar for at samlingene er tilgjengelige for forskning, og for at tilvekst av nytt materiale fra egen institusjon og omverden blir sikret. Samlingene benyttes av museenes og universitetenes egne forskere samt av andre forskere i inn- og utland gjennom en utstrakt utlåns- og gjesteforskervirksomhet. Museene har videre en sentral rolle i å bringe forskningsresultater ut til allmennheten, het det i innspillet fra Museumsutvalget.

3. Stortingsmelding om biologisk mangfold

En stortingsmelding om biologisk mangfold, "Biologisk mangfold – sektoransvar og samordning" (nr. 42 2000-2001) ble lagt frem i april 2001, og museumsutvalget har arbeidet for å få frem synspunkter på denne fra universitetsmuseenes ståsted.

4. Arkiv-, bibliotek- og museumsmeldingen (ABM-meldingen)

Museumsutvalget leverte mars 2000 merknader til St.meld. 22 (1999-2000) *Kjelder til kunnskap og oppleving*, om arkiv, bibliotek og museer i Norge. Også i denne meldingen måtte det konstateres et bekymringsfullt fravær av universitetsmuseene, noe utvalget ikke var alene om å påpeke. Også her lyktes det å skape oppmerksomhet omkring universitetsmuseene i forbindelse med behandlingen av meldingen.

5. Høring av NOU 2002:1 Fortid former framtid - utfordringer i en ny kulturminnepolitikk

Museumsutvalget avga juni 2002 merknader til kulturminneutvalgets utredning der utvalget viser til at utvalget ved flere anledninger, bl.a. i tilknytning til arbeidet med den såkalte "ABM-meldingen", har påpekt at universitetsmuseene i større grad bør tas med i en helhetlig, nasjonal museumspolitik.

6. Innspill til Ryssdalutvalgets innstilling "Ny lov om universiteter og høyskoler"

Utvalget ga i 2003 innspill til Ryssdalutvalgets innstilling. Utvalget fant det vanskelig å tenke seg en ny tilknytningsform for universitetene uten at også dagens eierforhold til samlingsmaterialet avklares. Man understreket nødvendigheten av at universitetenes forvaltningsansvar for samlingene ble ivaretatt i det videre lovarbeidet uansett tilknytningsmodell. Samtidig påpekte man at universitetsmuseene må sikres rammebetingelser som gjør det mulig å ivareta dette ansvaret (jf. Riksrevisjonens undersøkelse), gjerne gjennom særskilte avtaler mellom departementet og de fire universitetene som i dag har et slikt samlingsansvar.

7. Andre innspill

NUUM har gitt innspill til statsbudsjettet for 2003, til UHRs høringsuttalelse om effektivitetsundersøkelser i UH-sektoren og til kriterier for vurdering av professorkompetanse.

Museumsfaglig kompetanse/rekruttering

Museumsutvalget har kontinuerlig drøftet problemstillinger knyttet til kompetanse- og utdanningsbehov herunder utvikling av relevante museumsfaglige utdanningstilbud samt rekrutteringen til vitenskapelige stillinger ved museene.

Samlingsforvaltning, Revita-arbeidet

Riksrevisjonen undersøkte i 2002-2003 bevaringen og sikringen av samlingene ved de kulturhistoriske og de naturhistoriske museene ved Universitetet i Oslo og Bergen museum ved Universitetet i Bergen. Det ble påvist alvorlige mangler knyttet til magasinering, sikring og bygningsmessige forhold (RR Dokument nr. 3:9 (2002-2003)). Ved behandlingen i Stortinget ble viktigheten av universitetsmuseene for forskning og undervisning trukket fram i debatten så vel som i innstillingen (Innst. S. nr. 102 (2003-2004)).

Museumsutvalget har i flere møter diskutert ulike forhold knyttet til magasin- og sikkerhetsproblematikken ved museene. Det har blitt gjort rede for de respektive museenes arbeid med Revita-planer og oppfølging av Riksrevisjonens undersøkelse. Kartleggingen har vist at det er noenlunde samme problemer og løsninger ved de ulike universitetsmuseene. Problematikken ble likeledes berørt i Museumsutvalgets innspill til Forskningsmeldingen. Utvalget fikk på en studietur til museer i Nederland i 2004 orientering om oppfølging av deres Deltaprojekt (tilsvarende REVITA). Utvalget har videre drøftet mulighetene for etablering av et fellesprosjekt/et forprosjekt for utarbeiding av en skisse til hensiktsmessige systemer for utlån og adgang til magasinene.

Synliggjøring av universitetsmuseene

Museumsutvalget har kontinuerlig arbeidet for å synliggjøre universitetsmuseenes totale virksomhet, internt ved universitetene og eksternt overfor departementer, beslutningstakere og brukere.

Av initiativer kan nevnes:

* Utvalget ga innspill til Mjøsutvalget.

* I 2000 arrangerte utvalget et seminar med tittelen "Trenger vi universitetsmuseene?" der representanter fra departement, Storting, Norges forskningsråd, universitetsledelsene og en rekke museumsrelaterte organisasjoner og etater deltok. Seminarinnleggene er trykket i en egen rapport.

* Museumsutvalget har i flere høringsaker påpekt at universitetsmuseene har fått for liten oppmerksomhet i de ulike utredninger om museene. Utvalget fikk i 2003 styret for UHR til å henvende seg til UFD for å få en egen utredning om universitetsmuseene. UFD nedsatte september 2004 et utvalg for utredning av universitetsmuseenes rolle. To av museumsutvalgets medlemmer deltok i utvalget som har avgitt NOU 2006:8 Kunnskap for fellesskapet. Universitetsmuseenes utfordringer.

Mål og resultatindikatorer for universitetsmuseene

Museumsutvalget har arbeidet for at universitetsmuseenes virksomhet og finansiering blir mer tydelig i statsbudsjettet og for at det blir bedre samsvar mellom finansiering, oppgaver og ambisjoner. UFD nedsatte i 2004 et utvalg som fikk som mandat å utarbeide forslag til hensiktsmessige mål og resultatindikatorer for universitetsmuseene. Tre av museumsutvalgets medlemmer deltok i arbeidsgruppen. Rapporten om mål og resultatindikatorer for universitetsmuseene vedlagt skjema for tilstandsregistrering av museer og samlinger ble ferdigstilt 20. mai 2005. På bakgrunn av dette nedsatte Museumsutvalget en ad hoc-gruppe med mandat å bearbeide skjema og metodikk slik at dette er bedre tilpasset universitetsmuseene. Gruppens forslag er til vurdering ved museene.

Samarbeid om formidlingstiltak

Universitetsmuseene har innledet samarbeid om utstillingsproduksjon og - strategier.

Det er fra 2003 avholdt jevnlig møter mellom museumsdirektørene og formidlingsansvarlige ved museene der det er gitt gjensidig orientering om utstillingsplaner/-strategier og der mulige fellestiltak er drøftet. Museene har videre samarbeidet om flere utstillingsprosjekter så som Kinautstillingen " ...som i et speil. Kina under keiser Jing Di" 2005 (Kulturhistorisk museum, Vitenskapsmuseet og Arkeologisk museum i Stavanger), dinosaurutstillingen fra Naturhistorisk museum i Oslo og utstillingen "Plaster på såret" fra Tromsø Museum.

Eksternt samarbeid

Museumsutvalget har kontakt til og samarbeid med Forskningsrådet, Artsdatabanken, ABM-utvikling og Norsk Museumsforbund og ICOM. Museumsutvalget sendte i 2005 brev til Sentrene for fremragende forskning (SFFene) der vi inviterer disse til samarbeid om formidling. Det har kommet inn noen positive svar som følges opp av de aktuelle museene.